

بررسی علمی - تطبیقی

رسم المصحف

و

ضبط المصحف

شیوه نگارش و علامت گذاری قرآن کریم

بررسی علمی - تطبیقی رسم المصحف و ضبط المصحف، شیوه نگارش و علامت گذاری قرآن کریم / طراحان: ابراهیم پورفرزب (مولایی)؛ محققان: کریم دولتی و ... [و دیگران]؛ ویراستار ادبی محمد مهدی عقابلی. - تهران: مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۴.

۱۹۴ ص.: جدول، نمونه. - (سلسله نگارش های علوم قرآنی: ۳)

ISBN 964-06-7890-2

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۱۸۸ - ۱۹۴؛ همچنین به صورت زیر نویس.
نمایه.

۱. قرآن - - رسم الخط و کتابت، ۲. قرآن - - رسم الخط و کتابت - - مطالعات تطبیقی، ۳. قرآن - - اعراب، ۴. قرآن - - اشکال و اعجام، الف. دولتی، کریم، ۱۳۴۸ - ب. پورفرزب (مولایی)، ابراهیم، ج. مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران، د. عنوان، ه. عنوان: رسم المصحف و ضبط المصحف، و. عنوان: شیوه نگارش و علامت گذاری قرآن کریم.

۲۹۷/۱۵۳

۴ پ / ۷۳ BP

۳۴۵۵۰-۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

مرکز تحقیق و پژوهش قرآنی
جمهوری اسلامی ایران

نام کتاب: بررسی علمی - تطبیقی رسم المصحف و ضبط المصحف

(شیوه نگارش و علامت گذاری قرآن کریم)

طراحان: اعضای شورای تحقیق: ابراهیم پورفرزب (مولایی)، عبد الرسول عبابی، حجة الاسلام

محمد رضا شهیدی پور، ابو الفضل علامی میانجی، دکتر حمید رضا مستفید، سید مهدی سیف،

کریم دولتی، مصطفی زرنگار و دکتر سید حسین مرعشی.

محققان: کریم دولتی، دکتر حمید رضا مستفید، علیرضا چیدری، دکتر سید حسین مرعشی

و دکتر امیر محمود کاشفی

ویراستار ادبی: محمد مهدی عقابلی

ناشر: مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران

چاپ: چاپخانه رجاء نقشینه

نوبت و تاریخ چاپ: اول - پاییز ۱۳۸۴

قطع: وزیری

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

شابک: ۹۶۴-۰۶-۷۸۹۰-۲

فهرست اجمالی

پیش گفتار ۷

بخش یکم : رسم المصحف (شیوه نگارش قرآن کریم)

مقدمه	۱۱
فصل یکم : کتابت قرآن در عهد رسول اکرم (صلی الله علیه وآله)	۱۳
فصل دوم : معنای رسم و تعریف رسم المصحف	۲۲
فصل سوم : پیشینه به کارگیری قواعد علم رسم در کتابت قرآن	۲۵
فصل چهارم : نظر علمای مذاهب اسلامی و مراکز قرآنی در باره رسم المصحف	۳۶
فصل پنجم : قواعد رسم المصحف	۴۶
فصل ششم : تحقیقات انجام شده در مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران و نتایج حاصله	۵۱

بخش دوم : ضبط المصحف (شیوه علامت گذاری قرآن کریم)

مقدمه	۱۰۱
فصل یکم : معنای ضبط و چگونگی پیدایش آن در خط قرآن	۱۰۳
فصل دوم : پیشینه ضبط المصحف	۱۱۲
فصل سوم : نظر علما و مراکز قرآنی در باره به کارگیری علائم در خط قرآن	۱۴۱
فصل چهارم : شیوه های رایج علامت گذاری در زمان معاصر	۱۴۶
فصل پنجم : تحقیقات انجام شده در مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران و نتایج حاصله	۱۶۴
فهرست ها	۱۷۴

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیش‌گفتار

قرآن معجزه جاوید و چشمه جاری وحی الهی در طی قرون و اعصار است. زبان و ادبیات قرآن، معارف و مفاهیم بلند آن و حتی ظاهر کلام الهی هر کدام، از ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی برخوردار است که در هر عصر و زمان روزنه‌ای از پرتو درخشان آن به روی خلق گشوده می‌شود.

از ابتدای نزول قرآن تا کنون عموم مسلمانان علاوه بر توجه به معارف قرآن کریم، در حفظ و نگهداری متن آیات الهی از تغییر و تحریف اهتمام ویژه‌ای داشته‌اند تا آن جا که متن مکتوب آیات قرآن کریم که از آن به مصحف یاد می‌شود، خود موضوعی مهم و مورد توجه بسیاری از عالمان و دانشمندان علوم قرآنی بوده است.

مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران از ابتدای تأسیس در سال ۱۳۷۴ به عنوان یک مرکز تحقیقاتی، در زمینه موضوعات مختلف مربوط به کتابت قرآن کریم پژوهش‌های گسترده‌ای را آغاز کرده است. از جمله این پژوهش‌ها بررسی شیوه نگارش و علامت‌گذاری قرآن کریم می‌باشد که برای نخستین بار در کشور صورت گرفته است.

در این خصوص ضمن مراجعه به کلیه منابع مهم و مصاحف قدیم و جدید و نظریات علما و دانشمندان اعم از شیعه و سنی، نتایج مهمی حاصل آمده که در نگارش قرآن کریم و علامت‌گذاری حروف و کلمات آن اعمال شده است. از مهم‌ترین اهداف این تحقیقات، تسهیل متن مصحف از لحاظ نگارش و علامت‌گذاری و راحت‌تر شدن قرائت و آموزش قرآن کریم برای عموم فارسی‌زبانان می‌باشد.

نوشتار حاضر، خلاصه تحقیقات مربوط به دو موضوع فوق‌الذکر است که با همکاری گروهی از کارشناسان مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران در طی سال‌های اخیر انجام شده و نتایج آن در مصاحف اعمال شده است.

در این جا لازم است از همه عزیزانی که ما را در انجام این تحقیقات و تهیه و تدوین این اثر یاری نموده‌اند تشکر و سپاسگزاری کنیم. بخصوص از اعضای محترم شورای تحقیق مرکز که در به ثمر رساندن این تحقیقات نقش مؤثری داشته‌اند قدردانی می‌کنیم؛ اساتید محترم آقایان: ابراهیم پورفرزیب (مولایی)، عبد الرسول عبایی، حجة الاسلام محمدرضا شهیدی‌پور، ابوالفضل علامی میانجی، دکتر حمیدرضا مستفید، سید مهدی سیف، کریم دولتی، مصطفی زرنگار و دکتر سید حسین مرعشی.

همچنین از آقایان دکتر محمدرضا ستوده‌نیا، دکتر قاسم بستانی، دکتر محمدعلی لسانی فشارکی و محسن بادپا که در مراحل نخستین این دو تحقیق ما را یاری نموده‌اند و نیز از کلیه همکاران مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران تشکر می‌شود. امید است که این اثر مورد توجه و استفاده عموم علاقمندان به قرآن کریم قرار گرفته و ما را از نظرات ارزشمند خود بهره‌مند نمایند.

معاونت تحقیقات

مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران